

Vlinders van Zuidoost Friesland

door

A. VAN RANDEN

Omtrent de vlinderfauna van zuidoost Friesland zijn in de Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera voor verscheidene soorten vindplaatsen uit deze omgeving opgenomen. Aangezien door mij thans 10 jaar gebruik is gemaakt van een vanginstallatie met een 250 W menglichtlamp (1952 tot en met 1961) lijkt mij de gelegenheid gunstig een overzicht van de voorkomende soorten te publiceren.

De vanginstallatie is opgesteld in Oosterwolde, welk dorp is gelegen op zandgrond die op sommige plaatsen vrij droog is, doch op diverse laaggelegen plaatsen tamelijk vochtig. Zowel noordelijk als zuidelijk van het dorp stroomt een tak van het riviertje de Tjonger, terwijl het dorp zelf doorsneden wordt door de Appelschaster vaart. De cultuurgrond bestaat voor het grootste deel uit grasland, afgewisseld met een enkel perceel bouwland en doorsneden door vele eiken-berken hakhoutwallekes en gestoffeerd met enkele loofhoutbossen met onderbegroeiing van bramen, bosbessen, vlier en dergelijke. Naaldhoutbossen komen voor op 5 km afstand te Appelscha, heide treffen we in het Fochtelooveen (ruim 5 km) en te Elsloo ($\pm$ 5 km) aan, zodat door de grote verscheidenheid in biotoop een vrij groot aantal soorten verwacht mag worden. Dat dit inderdaad het geval is blijkt uit onderstaand overzicht.

Alvorens dit te beginnen moet ik echter eerst mijn hartelijke dank betuigen aan de heer LEMPKE, die vooral in de beginjaren veel determinaties voor mij heeft verricht. Dank ben ik ook verschuldigd voor de hulp, ontvangen van de heren G. VAN MINNEN en M. W. CAMPING te Leeuwarden en aan de heer G. A. Graaf BENTINCK, die uit door mij aan hem gezonden micro's nog enige kleine, niet onderkende, macro's haalde.

De lichtvangsten vonden steeds onregelmatig plaats. Deze vangsten zijn aangevuld met die welke overdag werden gedaan; een doelbewust en systematisch onderzoek heeft nimmer plaats gevonden, zodat de lijst zeker nog leemten zal vertonen.

Voorzover niet anders vermeld is de vindplaats Oosterwolde. Soorten die overal te verwachten zijn en waarvan ook in de Catalogus geen vindplaatsen vermeld worden, zijn ter besparing van ruimte op enkele uitzonderingen na niet in de hierna volgende lijst opgenomen.

Pyrgus malvae L. Oosterwolde, Bakkeveen; *Thymelicus lineola* O.; *Ochlodes venatus* B. et G.

Papilio machaon L. (1948 enkele, in 1950 nog één exemplaar).

Anthracaris cardamines L.; *Aporia crataegi* L. Appelscha; *Colias hyale* L. (1947 één exemplaar).

Heodes tityrus Poda Oosterwolde, Fochteloo, Appelscha; *Celastrina argiolus* L.; *Maculinea alcon* Schiff. Appelscha (1948 twee exemplaren); *Strymonidia ilicis* Esper Appelscha (1947 één exemplaar); *Callophrys rubi* L. Appelscha, Fochtelooveen.

Limenitis camilla L. Oosterwolde, Appelscha (1948).

Clossiana selene Schiff.; *Issoria lathonia* L. (1955 één exemplaar).

Araschnia levana L. (26.VII.'53 twee exemplaren); *Polygonia c-album* L. (1948); *Nymphalis antiopa* L. Appelscha (1948); *Nymphalis polychloros* L. (1948 één exemplaar in kamer gemeentehuis).

Pyronia tithonus L.; *Coenonympha tullia* Müller Fochtelooveen, Oosterwolde.

Acherontia atropos L. (1956 een 10-tal uit diverse dorpen); *Herse convolvuli* L. (1950 drie exemplaren); *Sphinx ligustri* L.; *Hyloicus pinastri* L. Oosterwolde, Appelscha; *Mimas tiliae* L.; *Hemaris fuciformis* L. (1948 één exemplaar); *Celerio gallii* von Rott. (juli 1948 rups Appelscha); *Deilephila elpenor* L.; *Macroglossum stellatarum* L. (1962 één exemplaar binnenshuis).

Harpyia bicuspis Bkh. (twee exemplaren); *H. furcula* Clerck, (twee exemplaren); *H. bifida* Brahm (1957 één exemplaar).

Stauropus fagi L. Oosterwolde en Appelscha; *Hybocampa milhauseri* F.; *Drymonia querna* F.; *D. chaonia* Hübner; *Pheosia gnoma* F.; *Peridea anceps* L.; *Leucodonta bicoloria* Schiff. (1958 één exemplaar); *Odontosia carmelita* Esper (1961 één exemplaar).

Clostera curtula L.; *C. anachoreta* F. (1956 één exemplaar); *C. pigra* Hufn.

Olene fascelina L. Oosterwolde, Fochtelooveen; *Orgyia ericae* Germar Fochtelooveen (1955, e.l.).

Lymantria monacha L.; *Euproctis chrysoorrhoea* L. (1952 en 1953 enkele).

Trichiura crataegi L.; *Poecilocampa populi* L.; *Malacosoma castrensis* L. Fochtelooveen; *Lasiocampa trifolii* Schiff. Fochtelooveen; *L. quercus* L. Elsloo; *Macrothylacia rubi* L. Fochtelooveen, Oosterwolde, Elsloo; *Dendrolimus pini* L. Appelscha; *Phylodoria potatoria* L. Fochtelooveen, Oosterwolde, Elsloo; *Gastropacha quercifolia* L. (1952 één exemplaar).

Saturnia pavonia L. Fochtelooveen, Oosterwolde, Appelscha.

Drepana falcataria L.; *D. curvatula* Bkh.; *D. lacertinaria* L.; *D. binaria* Hufn.; *Cilix glaucata* Scop. (1952 één exemplaar).

Habrosyne pyritoides Hufn.; *Thyatira batis* L.; *Tetbea or* Schiff.; *T. duplaris* L.; *Achlya flavicornis* L. Appelscha.

Nola cucullatella L.; *Celama aerugula* Hübner (1955 één exemplaar).

Mitochondria miniata Forster; *Cybosia mesomella* L.; *Lithosia complana* L.; *L. griseola* Hb.; *L. sororcula* Hufn. (1959 één exemplaar); *Pelosia muscerda* Hufn.; *Atolmis rubricollis* L. (1956 één exemplaar).

Phragmatobia fuliginosa L.; *Spilosoma lubricipeda* L. (o.a. f. *drueti* Derenne, zie 8e suppl. Cat. LEMPKE); *S. urticae* Esper; *Cynia mendica* Clerck (1959 3 ♂ ♂); *Diacrisia sannio* L. Oldeberkoop, Oosterwolde, Elsloo; (10 september 1960 ♂ van de tweede generatie); *Tyria jacobaeae* L. (3 juni 1956 vijf exemplaren).

Rhagades pruni callunae Spuler Bakkeveen, Oosterwolde; *Procris statices* L. Wolvega.

Sesia apiformis Cl. (één exemplaar); *Cossus cossus* L.; *Phragmataecia castaneae* Hübner; *Triodia sylvina* L.; *Phimatopus hecta* L. Appelscha, Oosterwolde, Nijberkoop.

Simyra albovenosa Goeze (1959 vier exemplaren); *Craniophora ligustri* F.; *Apatele auricoma* F.; *A. leporina* L. (o.a. f. *bradyporina* Tr.); *Moma alpium* Osbeck.

Euxoa cursoria Hufn.; *E. nigricans* L.; *E. tritici* L.

Scotia ipsilon Rott.; *S. clavis* Hufn.; *S. vestigialis* Hufn.

Spaelotis ravidus Schiff. (1960 één exemplaar); *Eurois occulta* L. (1961 één exemplaar); *Graphiphora angur* F.; *Cerastis rubricosa* F.; *Diarsia brunnea* Schiff.; *Amathes baja* Schiff.; *A. sexstrigata* Hw.

Mythimna comma L.; *Cerapteryx graminis* L.; *Panolis flammea* Schiff. (1956 één exemplaar); *Orthosia cruda* Schiff.; *O. populeti* F.; *O. gracilis* Schiff.; *Tholera decimalis* Poda (*popularis* F.); *T. cespitis* Schiff.

Mamestra pisi L.; *M. thalassina* Hufn.; *M. bicolorata* Hufn. (*serena* Schiff.); *Hadena rivularis* F.; *H. compta* Schiff. (1961 één exemplaar).

Polia nebulosa Hufn.; *P. hepatica* Clerck (*tincta* Brahm) (1955 één exemplaar); *P. bombycina* Hufn. (*advena* F.).

Agrochola lota Clerck; *A. macilenta* Hb.; *A. circellaris* Hufn.; *Spudaea ruticilla* Esp.

Cirrhia icteritia Hufn.; *C. lutea* Ström; *Parastichtis suspecta* Hb. (1954 drie exemplaren); *Dryobotodes protea* Schiff.; *Meganephria oxyacanthae* L.; *Xylocampa areola* Esp.

Pyrrhia umbra Hufn. (1948 één exemplaar); *Archanara cannae* O. (*algae* Esp.) (1953 één exemplaar); *A. sparganii* Esp.; *A. geminipuncta* Hw. (1953 één exemplaar).

Photodes pygmina Hw.; *P. fluxa* Hb. (1959 één exemplaar); *Arenostola phragmitidis* Hb.; *Rhizedra lutosus* Hb.; *Calamia tridens* Hufn. (*virens* L.); *Cosmia pyralina* Schiff.; *Ipimorpha subtusa* Schiff. (twee exemplaren); *I. retusa* L. (1958 één exemplaar); *Meristis trigrammica* Hufn.

Photodes arcuosa Hw. (1952 één exemplaar).

Hoplodrina blanda Schiff.; *Celaena leucostigma* Hb.; *C. haworthii* Curtis (1960 twee exemplaren); *Gortyna flavago* Schiff.

Amphipoea oculea L. met o.a. f. *grisea* Lempke; *A. fucosa* Freyer; *A. lucens* Freyer (2 exemplaren, o.a. f. *castanea* Lempke); *Hydraecia micacea* Esp.

Euplexia lucipara L.; *Trachea atriplicis* L.; *Procus fasciuncula* Hw.; *P. latruncula* Schiff.; *P. strigilis* L.

Apamea lateritia Hufn.; *A. aquila funerea* Hein. (1950 één exemplaar); *A. unanimitis* Hb. (1959 één exemplaar); *A. ophiogramma* Esp. (3 exemplaren, o.a. f. *moerens* Stgr.); *A. scolopacina* Esp. (3 exemplaren).

Eustrotia uncula Clerck; *Nycteola revayana* Scop.; *Earias clorana* L.; *Bena prasinana* L.; *B. bicolorana* Fuessl. (1955 één exemplaar); *Euclidimera mi* Clerck Oosterwolde, Fochtelooveen, Elsloo.

Chrysaspidea festucae L.; *Autographa jota* L., o.a. f. *percontationis* Tr. en f. *incipiens* Lpk.; *Abrostola triplasia* L.; *A. tripartita* Hufn. (1955 twee exemplaren).

Parasotia fuliginaria L. (1955 twee exemplaren); *Laspeyria flexula* Schiff. Appelscha, Oosterwolde; *Trisateles emortualis* Schiff. Appelscha, Oosterwolde; *Zanclognatha tarsipennalis* Tr.; *Z. grisealis* Schiff.; *Paracolax derivalis* Hb. Appelscha; *Herminia barbalis* Cl.; *Bomolocha crassalis* F. (14 september 1956 één exemplaar).

Archiearis parthenias L. Appelscha; *Comibaena pustulata* Hufn.; *Chlorissa viridata* L.; *Thalera fimbrialis* Scop. Elsloo (1961).

Sterrha biselata Hufn.; *S. dimidiata* Hufn.; *S. emarginata* L. Appelscha; *Scopula immutata* L.

Lythria purpurata L. Oosterwolde, Haule, Oldeberkoop; *Larentia clavaria* Hw.; *Chesias legatella* Schiff.; *Acasis viretata* Hb. Oosterwolde, Langedijke; *Nophopteryx carpinata* Bkh.; *Mysticoptera sexalata* Retz.

Oporinia dilutata Schiff.; *O. autumnata* Bkh.; *Triphosa dubitata* L. (1961 één exemplaar); *Calocalpe undulata* L.

Lygris prunata L.; *L. testata* L.; *L. populata* L.; *L. mellinata* F.; *Plemymia rubiginata* Schiff.; *Thera obeliscata* Hb. Appelscha, Oosterwolde; *T. juniperata* L.; *Dystroma truncata* Hufn.; *Xanthorhoë montanata* Schiff.; *X. spadicearia* Schiff.; *X. ferrugata* Cl.; *X. designata* Hufn.

Orthonama vittata Bkh.; *Colostigia pectinataria* Knoch; *C. didymata* L.; *Lampropteryx ocellata* L.; *Eclopteryx silaceata* Schiff. (1952 één exemplaar); *Electrophaës corylata* Thnbg.; *Mesoleuca albicillata* L. (1949 één exemplaar); *Epirrhoë rivata* Hb.

Perizoma alchemillata L.; *P. albulata* Schiff.; *P. flavofasciata* Thnbg.; *Hydriomena furcata* Hb.; *Hydraelia flammeolaria* Hufn. (1948 en 1949 één exemplaar); *Euchoeca nebulata* Scop. (1950 twee exemplaren).

Eupithecia tenuiata Hb. (1957 één exemplaar); *E. valerianata* Hb.; *E. centaureata* Schiff.; *E. intricata* Zett.; *E. satyrata* Hb.; *E. tripunctaria* H.S.; *E. absinthiata* Cl. (1957 één exemplaar); *E. goossensiata* Mab.; *E. assimilata* Dbld.; *E. vulgata* Haw.; *E. castigata* Hb.; *E. icterata* Villers (1960 één exemplaar); *E. succenturiata* L.; *E. subumbrata* Schiff.; *E. indigata* Hb. (1957 één exemplaar); *E. nanata* Hb.; *E. innotata* Hufn. (1960 één exemplaar); *E. virgaureata* Dbld. (1955 één exemplaar); *E. abbreviata* Stph. (1953 één exemplaar); *Gymnoscelis pumilata* Hb.

Chloroclystis coronata Hb. (2 exemplaren); *Calliclystis rectangulata* L.; *Anticlix sparsata* Tr.

Abraxas sylvata Scop. Bakkeveen; *A. adustata* F. (1951 één exemplaar); *Bapta bimaculata* F.; *B. temerata* Schiff.

Ourapteryx sambucaria L.; *Ellopia fasciaria* L. Appelscha, Bakkeveen; *Ennomos autumnaria* Werneb.; *E. alniaria* L.; *E. fuscantaria* Stph.; *E. erosaria* Schiff.

Selenia bilunaria Esp. (uit kweek van ♀ f. *deumbraria* o.a. f. *braconieri*, f. *bilineata* en f. *unilinearia*); *S. lunaria* Schiff.

Apeira syringaria L.; *Gonodontis bidentata* Cl.; *Crocallis elinguaris* L.; *Angerona prunaria* L.; *Plagodis dolobraria* L.; *Opistograptis luteolata* L. (in 1957 één exemplaar op 14 oktober!); *Epione repandaria* Hufn.; *Cepphis advenaria* Hb.; *Pachynemia hippocastanaria* Hb.; *Lozogramma chlorosata* Scop. (1962 één exemplaar); *Colotois pennaria* L. met o.a. f. *cuneata*.

Semiothisa alternaria Hb. Oosterwolde, Appelscha; *S. brunneata* Thnbg. (1959 twee exemplaren); *S. signaria* Hb. Oosterwolde, Bakkeveen; *S. liturata* Cl. Oosterwolde, Appelscha, Bakkeveen; *S. clathrata* L.; *S. wauaria* L.

Isturgia limbaria F. (1954 één exemplaar).

Erannis leucophaearia Schiff.; *E. aurantiaria* Hb.; *Phigalia pedaria* F.; *Biston stratarius* Hufn.

Peribatodes secundaria Hb. Appelscha; *Alcis repandata* L. Appelscha; *Serraca punctinalis* Scop.; *Aethalura punctulata* Schiff.

Gnophos obscuraria Hb. Elsloo (1955 één exemplaar); *Dyscia fagaria* Thnbg. Elsloo, Oosterwolde; *Perconia strigillaria* Hb.

Addendum bij correctie: *Dasyampa rubiginea* F., 8.V.1963.

Summary

List of the principal Macrolepidoptera taken in the years 1952 up to and inclusive 1961 in the south-east corner of the province of Friesland.

Oosterwolde, Mr. Verwerstraat 12.

Bijzondere Lepidoptera voor de Nederlandse fauna

door

G. A. BENTINCK

Op de 95e Wintervergadering van 10 februari 1963 demonstreerde ik de volgende Lepidoptera, waaronder vier nieuwe soorten voor onze fauna:

I. Macrolepidoptera.

1. Twee exemplaren van *Miana furuncula* Schiff. (*bicoloria* Villers), die ik voor forma *antithesis* Schultz houd, hoewel ik in vroegere jaren enkele exemplaren ving, waarvan de franjehelft nog even lichter was; deze beide zijn in augustus 1962 te Amerongen gevangen.

2. Eén exemplaar van *Mythimna l-album* L. op 2 oktober 1962 te Amerongen gevangen.

3. Eén ♂ exemplaar van *Psyche crassiorella* Brd. op 3 juli 1948 te Norg op licht gevangen. Jarenlang dorst ik dit dier niet definitief te vermelden, totdat de heer L. SIEDER het verleden jaar met zekerheid als zodanig determineerde. Het eerst vermelde exemplaar was een ♀ e.l. 4 juni 1950 uit Zeist door de heer GORTER vermeld; doch het bovengenoemde ♂ was reeds twee jaren eerder gevangen. Tot op heden zijn deze twee de enige uit Nederland bekende exemplaren.

4. Drie exemplaren van *Solenobia fumosella* Hein. en twee van *Solenobia inconspicuell*a Stt. Eerstgenoemde blijkt thans wel na *triquetrella* de gewoonste *Solenobia*-soort te zijn in Nederland, terwijl de tweede zeer zeker de zeldzaamste is, waarvan tot op heden deze twee de enige uit ons land bekende exemplaren zijn, welke op 3 april 1932 en 10 april 1950 te Amerongen gevangen werden, en als zodanig door de heer SIEDER werden gedetermineerd. N.B.: Bij het zoeken naar zakjes in 't voorjaar, en wel vooral op dennen, naar *Solenobia (Siederia) pineti* Zeller, moet men vooral letten op de vormen dezer zakjes en hoe ze hangen, pal tegen de stam of onder een hoek. In 't eerste geval zijn het meestal geen Psychiden, doch *Narycia monilifera* Geoffr. (een Tineide). Ontvangen zakjes uit Montfort leverden alle exemplaren van deze laatste soort.

II. Microlepidoptera.

1. Eén exemplaar van *Nemophila noctuella* Schiff. op 14 augustus 1962 te Amerongen gevangen, een bekende trekvlinder.